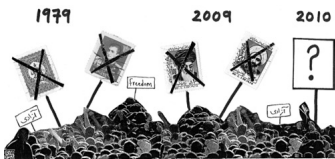

Још једна иранска револуција? Није баш вероватно

Пише: Флинт Леверет и Хилари Ман Леверет
петак, 08 јануар 2010 23:16

(Њујорк тајмс, 05.01.2010)

Исламска револуција Ирана није на путу да се уруши и пропадне. Па ипак, погрешна идеја да се то може догодити укоренила се у Вашингтону као општеприхваћена мудрост.

Ова погрешна концепција ипак пружа неки закљон председнику Обама; од помоћи је за прикривање његовог неуспеха да испуни своја обећања из предизборне кампање о томе да ће прићи Ирану са неким озбиљним, стратешки заснованим предлозима. У међувремену, они који никада нису били присталице дипломатског приступа Ирану, сада пропагирају идеју да би влада Техерана могла да се уруши, како би подржали своје аргументе за војне ударе на иранске нуклеарне циљеве и прихватање “промене режима” као коначног циља америчке политике према Ирану.

Почнимо од најновијих догађаја. Велике масе људи су се 27. децембра излиле на градске улице широм Ирана да обележе свети дан шиита – Ашуру [\[1\]](#); ово се подударило са посмртним церемонијама за вољеног духовника, Великог ајатолаха Хосеин Али Монтазерија (Hossein Ali Montazeri), који је умро недељу дана пре тога. Они који су протестовали, искористили су ту прилику да се, започињући сукобе са снагама безбедности, окупе у Техерану и другде.

Нема сумње, то су значајни догађаји. Али, тврдња да се Исламска Република сада урушава на начин на који се урушио шахов режим 1979. не може издржати ни најповршније разматрање. Антивладини ирански сајтови тврде да је било „на десетине хиљада“ протестујућих на Ашури; неки други из Ирана кажу да их је било између 2.000 и 4.000. Ма чија процена била исправнија, оно што знамо јесте да је велики део иранског друштва био непријатно погођен тиме што су они који су протестовали баш тај свети дан искористили за изношење политичких становишта.

Далеко више Иранаца је изашло на улице 30. децембра у демонстрацијама које је због подршке Исламској Републици организовала влада (један веб сајт који се противио поновном избору председника Махмуда Ахмадинеџада проценио је њихов број на милион људи). Фотографије и видео-клипови дају прилично вероватноће овој процени – што значи да је ово било можда највеће окупљање на улицама Техерана од оног на сахрани ајатолаха Рухолаха Хомеинија (Ayatollah Ruhollah Khomeini) 1989. године. Непосредно затим, чак је и главни супарник председника Ахмадинеџада на изборима у јуну, Мир Хосеин Мусави (Mir Hossein Mousavi), осетио обавезу да изјави о “неприхватљивом радикализму” неких од оних који су протестовали за време Ашуре.

Усредсређивање Запада на противвладине демонстрације је заслепила многе, па нису могли да увиде једну непријатну, али неизбежну истину: они Иранци који су искористили Ашуру за свој политички протест нису ни изблиза већина. Оне који са толиким поуздањем говоре о “опозицији” у Ирану, као авангарди неке нове револуције, требало би натерати да одговоре на три тешка питања: прво, шта та опозиција жели? Друго: ко је предводи? Треће: на који начин жели та опозиција да уклони ову владу у Техерану?

У случају револуционара из 1989. одговори на та питања су били јасни. Они су желели да отерају режим шаха Мухамеда Резе Пахлавија (Shah Mohammed Reza Pahlavi), кога је подржавала Америка, и да га замене Исламском Републиком. Сви су знали ко води ту револуцију: ајатолах Рухолах Хомеини (Ayatollah Ruhollah Khomeini), који је – упркос томе што је живео у егзилу у Паризу – успео да мобилише огромне масе у Ирану једноставно тиме што је у земљу слао снимљене аудио-касете. Мада се присталице не слажу о дугорочним плановима револуције, Хомеинијеве идеје су биле добро познате из његових написа и јавних изјава. По шаховом напуштању земље, Хомеини се вратио у Иран носећи у својим рукама нацрт устава за будући политички систем у земљи. Услед тога, основна структура Исламске Републике уређена је са упадљивом брзином.

Шта, осим изражавања недовољно дефинисаног незадовољства, жели садашња “опозиција”? Она више не подржава председничку кандидатуру г. Мусавија; и сам г. Мусави је је сада редефинисао свој програм као “национално помирење”. Неки од протестујућих изгледа да желе веће личне слободе и интеракције са осталим светом, али немају јасно дефинисан и комплетан програм. Други – који су добили прилично велики публицитет у западној штампи – почели су да траже да се Исламска Република замени неком (наводно невезаном за религију) “Иранском Републиком”. Међутим, истраживање јавног мњења које је после избора извршио Мерилендски универзитет, као и општенародна реакција на “Ашура протесте”, указују на то да је већина Иранаца незаинтересована, па чак и одбојна према позивима за уклањање Исламске републике.

Још једна иранска револуција? Није баш вероватно

Пише: Флинт Леверет и Хилари Ман Леверет
петак, 08 јануар 2010 23:16

Како г. Мусави бива све више потискиван у страну, ко би још могао да води ту наводну револуцију? Сигурно не Али Акбар Хашеми Рафсанџани (Ali Akbar Hashemi Rafsanjani), ранији председник, који је био водећа личност у протестима после летошњих избора. Јесте, он је успешна политичка личност; сматрају га једним од “отаца оснивача” државе, и стоји на челу “Скупштине мудраца” (Assembly of Experts), тела које може да смени врховног вођу Исламске Републике. Али, г. Рафсанџани је 2005. убедљиво изгубио од г. Ахмадинежада у покушају да поново добије положај председника, и није испољио склоност да подстакне масе на рушење система чијем је стварању и сам помогао.

Ни Мохамад Хатами (Mohammad Khatami), реформиста који је за председника био изабран 1997, неће предводити јуриш. Он се јавно одрекао широких студентских демонстрација док су протестовале против затварања једних новина које су подржавале његову администрацију.

Многи западњаци који виде могућност да опозиција обори Исламску Републику подвлаче потенцијал за изазивање немира које имају шиитски ритуали жаљења за покојницима. Ови се одржавају сваког трећег, седмог и 40-ог дана по смрти. Током последњих месеци шахове власти, његови противници су, како би изазвали и јачали даље протесте, користили те ритуале у случајевима демонстраната које су убиле снаге безбедности. Али, да ли то значи да би и данас непрекидна одржавања таквих ритуала за погинуле демонстранте изазвала све већу спиралу протеста који би на крају збрисали ирански политички систем?

То није врло вероватно. Прво, ајатолах Монтазери је имао изузетни статус у историји Исламске Републике. Није ни мало чудно што је подударање ритуала седмог дана од његове смрти са ритуалом Ашуре привукло толике масе. Ритуал 40-ог дана, који ће пасти 29-ог јануара, као и комеморација револуције из 1979. почетком фебруара такође могу изазвати јавне активности. Али, у историји Исламске Републике нема ничега што би дало подршку предвиђањима да би следећи ритуали жалости за онима који су погинули током Ашуре могли изазвати сличну пажњу.

На пример, четири истакнута интелектуалца су убијена крајем 1998. – убили су их, наводно, функционери државне безбедности, и то је изазвало велико јавно гнушање. Па ипак, ритуали жаљења за тим жртвама нису изазвали велике протесте. Општенародни студентски протест је 1999. насилно угушен, погинуло је најмање петоро људи, а 1.200 затворено. Па ипак, ритуали жаљења за погинулима нису изазвали никакве значајне

Још једна иранска револуција? Није баш вероватно

Пише: Флинт Леверет и Хилари Ман Леверет
петак, 08 јануар 2010 23:16

нове демонстрације. Исто тако, ниједна од погибија после акције снага безбедности у вези са председничким изборима у јуну – па чак ни случај Неде Агха-Солтан (Neda Agha-Soltan), младе жене чије је убиство постало догађај од највећег интереса (cause célèbre) ере ЈуТјуба (YouTube age) – није довело до даљих немира.

У складу са тим, ритуали 7-ог дана по смрти оних који су убијени у “Ашура протестима” нису у Ирану изазвали значајније демонстрације. Потпуно је јасно, поређења тих протеста са падом Берлинског зида 1989. и замишљање читаве скале монументалних последица које следе представљају фантазију. Исламска Република ће наставити да влада у Ирану. А, чак и ако дође до неких промена у положајима на врху – као замена г. Ахмадинежада као председника Алијем Лариџанијем (Ali Larijani), председавајућим Парламента – како неки западњаци претпостављају, то не би значајно променило приступ Ирана регионалној политици, његовом нуклеарном програму, нити другим стварима вредним пажње.

Невољни, млитави напори Обаине администрације око дипломатије према Техерану, допринели су лошем гласу за тај приступ. Последица је да се широм америчког политичког спектра повећава подршка нешто принуднијим акцијама. Председник ће заиста учинити врло лошу услугу америчким интересима ако и даље настави са узалудним ишчекивањем да политичка динамика у самом Ирану “реши” проблеме његове сопствене политике према тој земљи.

Као модел, било би добро да председник погледа на Кину. Још од првих потеза председника Ричарда Никсона тамо (усред “Културне револуције”), свака узастопна америчка администрација је била толико мудра да не дозволи да неки политички конфликт – било у самој политичкој елити, или између државе и јавности, као нпр. у случају протеста на Тргу Тијанмен, или етнички сепаратизам Синкјанга – скрене Вашингтон од стабилне, стратешке сарадње са Пекингом. Председник Обама треба да испољи слични државнички приступ у односу на Иран.

Флинт Леверет је директор “Нове америчке фондације иницијативе за Иран” (New America Foundation’s Iran Initiative) и професор је међународних односа на Pennsylvania State University.

Хилари Ман Леверет стоји на челу једне консултантске фирме за политички ризик. Они стоје иза веб-сајта

The Race for Iran.

Још једна иранска револуција? Није баш вероватно

Пише: Флинт Леверет и Хилари Ман Леверет
петак, 08 јануар 2010 23:16

<http://www.nytimes.com/2010/01/06/opinion/06leverett.html?ref=opinion>

(Превод са енглеског: **Василије Клефтакис**)

[1] Дан Ашуре: шиити обележавају као дан успомене на мучеништво Хусаин ибн Алија (унука пророка Мухамеда), који је погинуо у бици на Карбали (10. октобра 680). (Прим. прев.)